

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Кризові явища в економіці України зумовлені військовою агресією мають негативний вплив на платоспроможність підприємств та зростання обсягів дебіторської заборгованості. Наслідком неповернення дебіторської заборгованості та несвоєчасні розрахунки за товари та послуги підприємства є нестача оборотних активів. Виникнення дебіторської заборгованості – це об'єктивний процес, який зумовлений існуванням ризиків при проведенні взаєморозрахунків між контрагентами за результатами господарської операції. Головною метою управління дебіторською заборгованістю в умовах фінансово-економічної кризи є мінімізація її обсягу та строків інкасації боргу.

Причинами недостатності грошових коштів та оборотних активів на підприємстві, окрім зовнішніх факторів, є несприятливе управління фінансами, неефективне планування та контроль, довгострокова дебіторська заборгованість або невідшкодування боргів, збільшення витрат без відповідного збільшення прибутку, зниження обсягу продажів або втрата ключових клієнтів.

За неналежного управління дебіторська заборгованість може мати численні негативні наслідки для підприємства. Зокрема, накопичення дебіторської заборгованості може знизити доступні грошові кошти, що ускладнює ведення поточних операцій та виплату власних зобов'язань. Високий рівень дебіторської заборгованості робить підприємство більш уразливим перед можливістю неплатоспроможності, оскільки значна кількість коштів залишається в неплатоспроможних дебіторів. Затримки в оплаті призводять до втрати очікуваного доходу, оскільки підприємство не отримує гроші вчасно. Неефективна політика стягнення боргів впливає на довіру клієнтів, що призводить до втрати бізнесу.

До факторів впливу на склад, структуру та обсяг дебіторської заборгованості підприємства варто віднести платоспроможність та платіжну дисципліну покупців, їх загальний економічний стан; обсяг реалізації на умовах відстрочення платежу, що в свою чергу збільшує суму боргу; кількість та склад дебіторів, їх впливовість та ділова репутація; якість аналізу дебіторської заборгованості та послідовне використання його результатів у господарській діяльності; обґрунтована політика штрафних санкцій за несплату покупцем заборгованості; організація бухгалтерського та управлінського обліку, якість побудови облікової політики.

Управління дебіторською заборгованістю передбачає не лише її мінімізацію або рефінансування, а і процес взаємодії з дебіторами, оскільки для підприємства важливо не лише зменшувати величину дебіторської заборгованості, а співпрацювати з клієнтами з метою розширення бізнесу.

Пріоритетні напрямки управління дебіторською заборгованістю:

- створення чітких процедур та політик кредитування, що дозволить зменшити ризик неплатоспроможності дебіторів;
- моніторинг дебіторської заборгованості сприятиме вчасному виявленню ризиків та проблем;
- становлення гнучких термінів оплати сприятиме зменшенню прострочених платежів;
- використання автоматизованої системи для нагадувань про платежі та стягнення боргів на території підприємства дозволить ефективніше управляти дебіторською заборгованістю;
- дослідження ринку та кон'юнктури допоможуть передбачити ризики та адаптувати стратегію управління дебіторською заборгованістю;
- проведення ризик-аналізу та оцінка ризиків, пов'язаних з дебіторською заборгованістю, дозволить вирішити найбільш критичні питання та прийняти обґрунтовані рішення щодо управління ними.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю є цілісним процесом, що базується на засадах ефективного управління бізнесом, оскільки воно створює умови для його швидкого зростання та підвищення фінансових показників. Ефективне управління дебіторською заборгованістю вимагає системного підходу та постійного моніторингу фінансових операцій підприємства. Таким чином, ефективне управління дебіторською заборгованістю передбачає розробку стратегії взаємодії з клієнтами, спрямованої на підтримання стабільних та довгострокових відносин. Важливо враховувати, що цей процес взаємодії з усіма аспектами управління бізнесом, включаючи фінансове планування, маркетинг та ресурсну стратегію, що разом сприяють успішному розвитку компанії.

Список використаної літератури

1. Гавран В. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті нових ринкових викликів. Проблеми економіки та управління. Вісник НУ «Львівська політехніка». 2020. № 1. С. 98-102. URL: <http://science.lpnu.ua/uk/semi/vsi-vypusky/volume-4-number-1-2020/udoskonalennya-upravlinnya-debitorskoju-zaborgovanistyu> (дата звернення: 26.10.2023 р.)

2. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2022. № 2(88). С. 116- 125.